

קורס להכשרת מובילי שינוי לקידום צדק סביבתי לאנשי איכות הסביבה יהודים וערבים 2015-16

רקע

במהלך השנים נוכחנו לראות, כי בוגרי הקורסים שלנו הפכו למובילים בתחום היהודי-ערבי בקרב עמותות העוסקות בנושא ובחברה האזרחית בכלל. בוגרי הקורסים שקיימנו הם פעילים בארץ ובפלסטין בעבודה נגד הגזענות, בקידום זכויות אדם ובניהול והנחיית פרויקטים משותפים למשתתפים משני העמים. הגענו למסקנה כי הידע שצברנו בתחום רלוואנטי גם לבעלי מקצועות נוספים בחברה הישראלית והפלסטינית. ב-2010-12 קיימנו קורס להכשרת סוכני שינוי בתחום הצדק הסביבתי לאנשי איכות הסביבה ישראלים ופלסטינים. לאור הצלחתו של הקורס אנו מציעים מחזור שני והפעם לאנשי איכות הסביבה יהודים וערבים מישראל.

ביה"ס לשלום מציע את התוכנית הבאה לבעלי מקצוע הקשורים לנושא איכות הסביבה. התוכנית תעסוק בנקודת המפגש בין הלאום והמקצוע בהקשר לקונפליקט היהודי-ערבי פלסטיני. **התוכנית תהווה הזדמנות לקיים דיאלוג בין המשתתפים ליצור קשרי עבודה ולהשפיע על עיצוב הסביבה אשר מקדם צדק סביבתי. הדגש בתוכנית זו הוא על הידע הרב המצוי בקרב המשתתפים ועל העשייה המשותפת שלהם לשינוי פני המציאות.**

מחקר הולך וגדל (רוברט בולרד, 2000) חושף שצבעונים ועניים בארה"ב חשופים ליותר סיכון סביבתי ובריאותי לעומת שאר החברה בשכונות בהן הם חיים, במקומות העבודה שלהם ובמגרשי המשחקים שלהם. בשנות התשעים והאלפיים אקטיביסטים מארגונים אזרחיים בשכונות אשר סבלו מזיהום סביבתי ניסו לשנות את הדרך בה הממשלה האמריקאית מיישמת חוקי זכויות אזרח בתחום הבריאות והסביבה. תנועה חדשה של התנגדות לאי צדק סביבתי עלתה. היו כמה הצלחות במאבקים אלו כמו המקרה של מורה בפנסיה בת 73 שהובילה מאבק לפינוי השכונה שלה- פנסקולה בפלורידה שרוב תושביה שחורים שהיתה בסמוך לריכוז של פסולת דיוקסין וזכתה במאבק. היום בישראל מתקיימת חלוקה בלתי שוויונית בעליל של ההנאות והסבל הכרוכים באורח חיים צרכני. הקצאת משאבי המים בישראל משקפת גם היא אי שוויון אתני ומעמדי. צריכת המים לנפש בישראל היא פי ארבע מצריכת המים של הפלסטינים בשטחים הכבושים.

מטרת הקורס היא להפוך את משתתפיו למובילי שינוי בתחום הצדק הסביבתי לשני העמים ולכל השכבות בכל צד. הקורס יצור מודעות לצדק סביבתי, ירחיב את הידע על מאבקים בתחום זה, יעמיק את ההבנה על

School for Peace Neve Shalom -Wahat al Salam

Doar: Na Shimshon 99761 . Israel Tel. 02-9916282 Fax. 02-9992697

Email: sfp@nswas.com

web: <http://nswas.com/sfp>

הקשר בין הקונפליקט ואי הצדק הסביבתי או הגזענות הסביבתית ויעודד את המשתתפים ליזום יוזמות המקדמות צדק סביבתי.

שיטת העבודה בדיאלוג הקבוצתי

ההכשרה נעשית ברוח בית הספר לשלום ולפי התפיסות עליהן מושתתת עבודתנו המשותפת. הפעילות בבית הספר לשלום, הינה חינוכית-פוליטית, ומטרתה שינוי החברה להומנית, שוויונית וצודקת. כל זאת על ידי פיתוח של חשיבה ביקורתית וחשיפה של מכניזמים מדכאים שמבנים את החברה ומתחזקים את הקונפליקט הפלסטיני-יהודי, ועל ידי הבניה של זהות לאומית בריאה וברורה אצל המשתתפים, דרך אינטראקציה עם האחר, שתאפשר להם להבין את המציאות בה הם חיים ולפעול לשינויה.

תפיסתנו נשענת על העיקרון שהמפגש היהודי-פלסטיני הוא מפגש בין קבוצתי, בין שתי זהויות ולא רק בין יחידים. **המטרה מההפגשה ומהדיאלוג היא פיתוח המודעות של המשתתפים לקונפליקט ולתפקידם בתוכו, פתוח חשיבה ביקורתית ותרגום התובנות לעשייה בשטח דרך המקצוע כמובילי שינוי.**

במהלך התוכנית נדון בסוגיות שונות הקשורות בזהות הלאומית, והמקצועית באוריינטציה של צדק סביבתי:

מבוא לצדק סביבתי, מרכיבים תאורטיים של צדק סביבתי

מאבקים ושיתופי פעולה בנושאי צדק סביבתי בעולם ובארץ

תאוריות פוסט קולוניאליסטיות והקשרן לקונפליקט ולצדק סביבתי.

היסטוריה של הקונפליקט מנקודת מבט ביקורתית.

משטר המקרקעין בישראל/פלסטין והשלכותיו על חברה וסביבה

הקשר בין תנועות לאומיות לקטסטרופות סביבתיות.

סוגיות סביבתיות בהקשר לסכסוך הישראלי פלסטיני

משמעות סביבתית של הכיבוש

שינויי האקלים איך ישפיעו על המזה"ת

תחבורה כמחולל ומשקף אי צדק סביבתי

קיימות וצדק סביבתי.

טביעת רגל אקולוגית בערים המעורבות השואה בין יהודים וערבים

עיור ועירוניות על עיר מקיימת

צוות התוכנית: דר' נאוה זוננשיין, חרב אמארה ופרופ' דני רבינוביץ .

מסגרת התוכנית

התוכנית תמשך ארבעה עשר חודשים בפגישות אחת לחודש. תהיה סדנא פותחת בת שלושה ימים בנוה שלום-וואחאת אל סלאם. ולאחר הסדנא הפותחת יתקיימו מפגשים אחת לחודש בימי שישי כל אחד בן 6 שעות. שלושה מהמפגשים יוקדשו לסיורים לימודיים. בחודש אוגוסט לא יתקיים מפגש.

מועדי התוכנית: פתיחת התוכנית ב 19-21.11.15

מפגשים בימי שישי בנוה שלום: 4.12.15, 22.1.16, 12.2.16, 15.4.16, 3.6.16, 22.7.16

16.9.16, 7.10.16, 9-10.12.16

נקיים שלושה סיורים לימודיים בתאריכים: 11.11.16, 20.5.16, 10-11.3.16

התוכנית בפרטים

התוכנית תכלול את המרכיבים הבאים:

חלק א': דיאלוג, תהליך בין קבוצתי ואינטראקציה בין הזהות הלאומית והמקצועית 19-21.11.15
סדנא זו לאומית ראשונה תתקיים למשך שלושה ימים בנוה שלום. וואחאת אל סלאם. דרך הדיאלוג בשיטת העבודה הבין קבוצתית שפיתח ביה"ס לשלום ניתנת ההזדמנות לברר את היחסים בין יהודים וערבים והקשרם לבעיות סביבתיות ולצדק סביבתי.
במפגשים לאחר הסדנא המרוכזת אחת לחודש נמשך לעסוק בקונפליקט, ינתנו הרצאות על זהות וקונפליקט, הסטוריה של הקונפליקט מנקודת מבט ביקורתית. והרצאת מבוא על צדק סביבתי יתקיים דיאלוג על הסוגיות העיקריות בקונפליקט.
4.12.15 פרופ' דני רבינוביץ': מבוא לצדק סביבתי
22.1.16 ההיסטוריון דר' עאדל מנאע יתן הרצאה על ההסטוריה של 1948 – הנכבה.

חלק ב': המפגש בין הקונפליקט וצדק סביבתי והתחלת העבודה על יוזמות בתחום

המשתתפים ירכשו כלים לניתוח בקורתי של המציאות בתחום הסביבה צדק סביבתי והקשרם לקונפליקט. כמו כן ירכשו המשתתפים כלים ליצור שינוי במערכות בהם הם עובדים, ולקמפיינים לשינוי ולקידום צדק סביבתי.

בפגישות אלו דרך הרצאות, דיאלוג, מיפוי אי צדק סביבתי אזורי המשתתפים ילמדו יחד לעומק את הנושא ויקיימו דיאלוג ביניהם. מומחים מתחום הצדק הסביבתי מהאקדמיה ומהשטח ישתפו מהתובנות והניסיון שלהם בתחום. בנוסף המשתתפים ינתחו את מקומות העבודה שלהם וידונו בכיצד יוכלו ליצור תרבות שונה של צדק סביבתי במקום עבודתם או במוסדות מקבלי החלטות בהם הם מעורבים.

הרצאות וסיורים בחלק זה:

12.2.16 בוואחאת אל סלאם, פרופ' דני רבינוביץ': לאומיות וסביבה (הקשר בין תנועות לאומיות ומשברים סביבתיים).

בשלב זה תתחלק הקבוצה לצוותים קטנים, על פי מפתח אזורי, שיעבדו על מיפוי מפגעים וטובין סביבתיים בהיבט של צדק סביבתי באזורי מגוריהם.

10-11.3.16 סיור ראשון: מכון הערבה לחקר הסביבה ולוטן

15.4.16 בנחה שלום, הרצאתו של פרופ' אורן יפתחאל: משטר המקרקעין והשלכותיו הסביבתיות והפוליטיות.

חלק ג': ישום

בחלק זה יציגו המשתתפים חומרים שאספו במסגרת מפוי האי צדק סביבתי באזורי מגוריהם ויקבלו משוב מעמיתיהם או עמיתותיהם. יעבדו בצוותים קטנים על יוזמות המקדמות צדק סביבתי וימשיכו לקבל ידע בתחום. בפגישה המסיימת שתהיה ליומיים יציגו המשתתפים את השינוי שיצרו יסכמו את הקורס ויקבלו תעודות.

תנתן הזדמנות להשתתף בסדנת מומחים בה תתקיים הצגת מקרים על ידי פעילים סביבתיים ולאחריה נקיים ניתוח מקצועי של המקרים תוך ישום הידע שרכשו המשתתפים קודם לכן. סימולציות מסוג זה יאפשרו ללמוד מתוך מאבקים קודמים בתחום.

הרצאות וסיורים בחלק זה:

20.5.16 **סיור שני**: דרום הר חברון, תוך התמקדות בפעילות Comet ME - עמותה המעמידה אתרי ייצור חשמל סולארי וטורבינות רוח לרשות תושבי הפזורה הפלסטינית, מקימה עימם בורות מים מתוחכמים ועוד. בהשתתפות אלעד אוריין ופרופ' דני רבינוביץ.

3.6.16 בוואחאת אל סלאם, הרצאתו של דר' חנא סוייד (ח"כ לשעבר) ומנהל המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי: סוגיות סביבתיות ותכנון סביבתי בהקשר לפלסטינים אזרחי ישראל. דיאלוג והמשך העבודה על המיפויים והיוזמות לשינוי.

22.7.16 בנחה שלום: הרצאתו של פרופ' דני רבינוביץ': תחבורה כמחולל ומשקף אי צדק סביבתי.

16.9.16 בנחה שלום: הרצאתו של פרופ' דני רבינוביץ': אי צדק אקלימי.

7.10.16 בנחה שלום: הרצאתה של פרופ' יוסף ג'ברין על קיימות, צדק סביבתי וחוסן עירוני.

11.11.16 **סיור שלישי**: הגליל התחתון ומפרץ חיפה. (ניצני שלום, סחנין, עכו, חיפה)

9-10.12.16 **אירוע סיכום** בנחה שלום כולל פאנל מומחים:

עלי כבהא: טביעת רגל אקולוגית בערים המעורבות השוואה בין יהודים וערבים

דר' אורלי רונן: עיור ועירוניות על עיר מקיימת.

גדעון ברומברג מאקופיס: יוזמות משותפות בנושא צדק סביבתי בין ישראלים פלסטינים וירדנים: דילמות והצלחות.

הצגת היוזמות שבוצעו על ידי המשתתפים

סיכום הקורס בקבוצה

הרצאה מסכמת של פרופ' דני רבינוביץ

חלוקת תעודות

דרישות מהמשתתפים

השתתפות חובה **והתמדה בכל חלקי** התוכנית, הכנת מיפוי אזורי לפי מפתח של צדק סביבתי ויוזמה אזורית בתחום הצדק הסביבתי.

עלות הקורס

עלות הקורס למשתתף היא 1,000 שח והיא כוללת את האירוח בסדנא הפותחת
המחיר הוא מסובסד
לשתי הפגישות במכון הערבה ובמפגש הסיום המשתתפים ישלמו תשלום נוסף עבור הלינות.

דרך ההרשמה

על המעוניינים לשלוח במייל sfp@nswas.info את קורות חייהם ואת דמי ההרשמה בסך 100 שקל שלא
יוחזרו לכתובת:
ביה"ס לשלום, נוה שלום/ וואחאת אל סלאם, ד.ג. שמשון 99761
עד 10 לספטמבר 2015 המתאימים יוזמנו לראיון. מועד לראיונות יקבע טלפונית עם הנרשמים.

ספח לרישום לקורס

אני _____ מעוניינת/ין להרשם לקורס מובילי שינוי בתחום הצדק הסביבתי
ליהודים וערבים.

מקום עבודה בתחום הסביבתי ותפקיד:

מצורפים קורות חיים

טלפון _____

טלפון סלולארי _____

דואר אלקטרוני _____